

Patrimonium Stabile

Algemeen

In de Richtlijnen voor het beheer van de goederen in Instituten van Gewijd Leven en Sociëteiten van Apostolisch Leven van de Congregatie voor Instituten van gewijd leven en Sociëteiten van apostolisch leven van 2 augustus 2014 wordt in paragraaf 1.4 het volgende over patrimonium stabile geschreven:

Het is bekend dat het patrimonium bestaat uit alle roerende en onroerende goederen, alle rechten, activa en passiva van de rechtspersoon. Dit patrimonium, dat essentieel is voor het bestaan van de instelling, kan niet op het spel worden gezet.

In dit licht is het essentieel om opnieuw na te denken, in de betreffende kerkelijke en wettelijke contexten, over de canonieke normen die betrekking hebben op het zgn. patrimonium stabile, en die grondig te bestuderen. Het Wetboek van Canoniek Recht (CIC) geeft hiervan geen uitdrukkelijke definitie. Het veronderstelt het klassieke begrip, voortkomend uit de canonieke leer van 'goederen die krachtens wettige toewijzing'¹, een blijvende gave zijn (hetzij kapitaalgoederen of opbrengsten) van de rechtspersoon, met als doel het realiseren van de doelstellingen van de instelling mogelijk te maken, en de economische zelfstandigheid ervan te garanderen.

In het algemeen worden de volgende zaken beschouwd als onderdeel van het patrimonium stabile: het stichtingskapitaal van de instelling, giften met een door de gever aangeduide bestemming, en zaken die door het bestuur van de instelling hieraan zijn toegewezen. Om iets tot het patrimonium stabile van een instelling te kunnen rekenen, is het vereist dat het door een 'wettige toewijzing'² is gebeurd.

Dit Dicasterie verzoekt daarom dat:

- *elk Instituut van gewijd leven en Sociëteit van apostolisch leven, na zorgvuldige evaluatie van zijn hele structuur en zijn werken, een lijst opstelt van activa die behoren tot het patrimonium stabile, op een wijze die de huidige situatie weerspiegelt, tevens met het oog op de burgerlijke wetgeving;*
- *de hogere overste, samen met zijn of haar raad, of met een lichaam dat volgens het eigen recht hiertoe bevoegd is (generaal kapittel, provinciale of vergelijkbare vergadering) op wettige wijze activa moet toewijzen aan het patrimonium stabile, na een passend besluitvormingsproces.*

De invoering van het concept patrimonium stabile moet verplicht zijn in de Constituties, of minstens in een andere wetstekst van het Instituut. Deze norm biedt niet alleen een gelegenheid waar de canonieke wetgeving om vraagt, maar biedt in sommige gevallen een tijdige oplossing om de continuïteit van het Instituut als publieke rechtspersoon te waarborgen.

Dat het zinvol is om het patrimonium stabile vast te leggen is onlangs wel gebleken uit de zorgwekkende financiële situatie van een religieus instituut in Nederland.

Bepalen patrimonium stabile

Het patrimonium stabile zal voor elk religieus instituut verschillend zijn en er zijn vanuit het canonieke recht of richtlijnen vanuit Rome geen overzichten van wat tot het patrimonium stabile

¹ CIC c.1291

² Vgl. *Ibidem*

moet worden gerekend. Ook de vastlegging van het patrimonium stabile zal per religieus instituut verschillen doordat dit als daad van buiten gewoon beheer geregeld is in het eigen recht³.

Om de religieuze instituten toch een aantal mogelijke onderdelen van het patrimonium stabile aan te reiken kan bij het vaststellen van het eigen patrimonium stabile worden gedacht aan:

1. Het stichtingskapitaal van het religieus instituut;
2. De giften met een door de gever aangeduide bestemming;
3. De voorziening levensonderhoud voor de leden welk bedrag jaarlijks zal worden vastgesteld aan de hand van de levensverwachtingen van de leden, de vaste en variabele kosten van de leden tot aan het overlijden van het laatste lid van het religieus instituut;
4. De gebouwen die voor het religieus instituut een specifieke waarde hebben zoals het moederhuis;
5. Kosten die betrekking hebben op de uitvaart van leden van de congregatie alsmede kosten met betrekking tot grafrechten en beheer van de begraafplaats van de congregatie;
6. Kosten die betrekking hebben op archiefbewaring of bewaring van religieuze goederen die voor het religieus instituut kostbaar en of dierbaar zijn;
7. Kosten die betrekking hebben op het apostolaat van het religieus instituut. Het apostolaat van het religieus instituut kan zowel op actieve als op passieve wijze worden vorm gegeven;
8. Zaken die door een gelofte aan de Kerk geschonken zijn, of over zaken die kostbaar zijn vanwege hun kunst- of historische waarde⁴;
9. Alle overige zaken die in het eigen recht uitdrukkelijk zijn bestemd voor het patrimonium stabile.

Bepalen vrij vermogen

Door het patrimonium stabile vast te leggen ontstaat er ook inzicht in de vrije reserves van het religieus instituut. In de Richtlijnen voor het beheer van de goederen in Instituten van Gewijd Leven en Sociëteiten van Apostolisch Leven is aangegeven dat er niet meer bezittingen moeten worden aangehouden dan noodzakelijk voor de doelen van het religieus instituut. Het is derhalve ook gewenst besluiten te nemen waar de reserves voor worden bestemd. Het toekennen van een bestemming aan deze vrije reserves zal moeten plaats vinden zoals het in het eigen recht is bepaald.

³ CIC c.638.1

⁴ CIC c.638.3